

exclusiviteit: Aristoteles stelt terecht dat we slechts van een beperkt aantal mensen tegelijk kunnen houden. Wat voor zin hebben vriendschap en liefde nog als we ten aanzien van heel het televisiekijkend publiek zeggen wat ons echt bezighoudt?

Marc Hooghe

MAARTEN DOORMAN en MICHAËL ZEEMAN (red.), *Het scherm der verbeelding. Opstellen over televisie*, Meulenhoff, Amsterdam, 1998, 239p.

Gebiologeerd door verschillen

Derk Jan Eppink leek de ideale persoon voor het schrijven van een boek waarin het politieke bedrijf in Nederland en België met elkaar vergeleken wordt. Hij kende als journalist van *NRC Handelsblad* immers het wereldje aan het Haagse Binnenhof en houdt zich vanaf 1995, na wat hijzelf ‘een ongebruikelijke overstap’ noemt, als redacteur van de Vlaamse krant *De Standaard* bezig met verslaggeving over de Brusselse Wetstraat. Zijn boek *Vreemde burenen. Over politiek in Nederland en België* is ongetwijfeld interessant, leesbaar en soms ook amusant, maar het stelt ook in een aantal opzichten teleur.

Het is zonder meer Eppinks verdienste dat hij een scherp beeld neerzet van de drie breuklijnen in de Belgische geschiedenis: de tweespalt tussen katholieken en ‘vrijzinnigen’, de sociaal-economische tegenstellingen en die tussen de taalgemeenschappen. Hij geeft ook goed aan wat hiervan nu nog doorwerkt en welke rol deze zaken in Nederland speelden. Veel van de huidige tegenstellingen tussen Nederland en België, zij het in afgezwakte vorm, kunnen hierop teruggevoerd worden. Ook bevat het boek goede informatie over bepaalde deelterreinen, zoals de verhouding tussen de politieke partijen en hun volksvertegenwoordigers, de positie van de vorstenhuizen, het drugsbeleid en de wijze waarop het financieringstekort wordt bestreden.

De allerbeste bladzijden - het enige wat Eppink kennelijk helemaal van binnenuit kon beschrijven - zijn gewijd aan de rol van de (parlementaire) pers in België en Nederland. De feiten aan beide zijden worden daarin ongewoon scherp getekend.

De reden dat het boek ook teleurstelt, heeft te maken met Eppinks invalshoek, zoals hij die omschrijft in zijn *Verantwoording*: ‘*Vreemde burenen* is het verslag van een zoektocht en probeert inzicht te geven in de verschillen tussen de Nederlandse en Belgische politiek en waarom die er zijn.’ Hij geeft daarvan talrijke welsprekende voorbeelden, meestal aan de hand van (soms overbekende) anekdoten. Maar dat is hem niet genoeg. Hij is zo gebiologeerd door de verschillen dat hij voortdurend de neiging heeft deze te versterken waardoor er vaak een scheef en soms zelfs karikaturaal beeld van de werkelijkheid wordt getekend. Hoewel ik er zelf jarenlang deel van uitmaakte, herken ik weinig in het beeld dat Eppink schetst van de regenteske Haagse omgangsvormen, waarin de Tweede Kamerleden *elkaar* als ‘geachte afgevaardigde’ zouden aanspreken, wat overigens nog nauwelijks voorkomt. Eppink heeft dat beeld van het inkeurige Den Haag (‘een soort bijbelstudiekring’) echter nodig om een schrill contrast op te kunnen roepen met de Belgische Kamer (‘het decorum van vulkaanuitbarstingen’ met ‘honderdvijftig parlementsleden (die) elkaar de huid vol schelden, lachen, tieren en brullen alsof er een barok toneelstuk wordt

opgevoerd' etc.). Dat leidt uiteraard tot de gemakkelijke conclusie dat Brussel 'het omgekeerde, dikwijls zelfs het spiegelbeeld' van Den Haag is.

Een zekere gemakzucht en onvoldoende gevoel voor nuances blijkt ook uit Eppinks metaforenmanie. Dat leidt weliswaar een enkele keer tot een spitse formulering, maar vaak doet het ook erg gezocht aan, zoals zijn typering van het optreden van premier Dehaene in het parlement als 'een varkensboer die wordt gedwongen een show met poedelhondjes, van bontjassendametjes uit de Louizalaan, bij te wonen.' Van een vulkaanuitbarsting gesproken!

Zijn preoccupatie op tegenstellingen leidt ertoe dat hij de overeenkomsten slechts terloops noemt of simpelweg negeert. Zo schetst hij de afwijkende rol die het socialisme in beide landen vervulde, maar hij laat daarbij de naam van de Belgische socioloog en politicus Hendrik de Man onvermeld, terwijl deze in de vooroorlogse jaren een diepgaande invloed had op de Nederlandse SDAP en deze bracht tot een realistischer koers. De Man duikt even later wel op om het onderscheid in de behandeling van de collaboratie aan te geven!

Soms geeft Eppink er blijk van te beseffen dat de politiek zich in het federaliserende België aan het wijzigen is en dat bijv. het

Vlaamse parlement in zijn werkwijze sterker aansluit op die in Nederland. Merkwaardig genoeg vermeldt hij dit ook, maar hij doet er weinig mee, kennelijk omdat het minder in zijn straatje past.

Dit alles betekent dat Eppinks boek een heel wat interessanter bron over het verleden dan over het heden is. Een goede analyse van de ‘parse’ regeringscoalitie in Nederland en de (voorlopige?) onmogelijkheid daarvan in België/Vlaanderen ontbreekt. Dat geldt ook voor resp. de teloorgang en het succes van extreem-rechts in de politiek in beide landen. Ook van een aantal factoren die de sterk gegroeide culturele samenwerking Vlaanderen - Nederland nog belemmeren, heeft hij kennelijk geen weet. Evenmin doet Eppink een poging om aan te geven hoe hij een mogelijke toekomstige ontwikkeling ziet, gelet ook op de Europese integratie en de typische rol van de cultuur daarin. Daarvoor is hij kennelijk te veel een verslaggever en te weinig een analyticus. Toch zijn het vreemde tekorten in een boek dat desalniettemin een aantal verdiensten heeft.

Frits Niessen

DERK JAN EPPINK, *Vreemde bureu. Over politiek in Nederland en België*, Uitgeverij Contact, Amsterdam/Antwerpen, 1998, 302 p.

Leeuw en haan op weg naar het kruispunt

Is een staat met verschillende taalgemeenschappen nog leefbaar in een periode waarin de meeste West-Europese landen een groot deel van hun macht afstaan aan supranationale structuren en tegelijkertijd meer bevoegdheden toekennen aan hun eigen regio's. Deze vraag vormt het uitgangspunt van *Le coq et le lion. La Belgique à la croisée des chemins*, geschreven door de Franse historicus Eric Vanneufville.

Het gebeurt niet vaak dat een Fransman een wetenschappelijk gefundeerde publicatie wijdt aan het ‘Belgische probleem’. De auteur van *Le coq et le lion* verwijt zijn landgenoten in hun houding ten opzichte van België en tegenover Vlaanderen in het bijzonder ‘een meerderwaardigheidscomplex vermengd met een misplaatste vorm van medelijden en een totaal gebrek aan elementaire voorkennis’ (p. 137). Zelf kan Vanneufville gebruikmaken van een belangrijke troef: hij kent goed Nederlands, waardoor hij zich, in tegenstelling tot de meeste andere Franse publicisten, niet hoeft te beperken tot Franstalige literatuur. Zo beschikken de Franstaligen over twee recente publicaties waarin Nederlandstalige bronnen werden geconsulteerd. Kort voor de uitgave van *Le coq et le lion* publiceerde Astrid von Busekist *La Belgique. Politique des langues et construction de l'Etat de 1780 à nos jours*. Astrid von Busekist is een Duitse historica die vooral in Frankrijk studeerde, onder meer aan de Sorbonne. Ze leerde Nederlands om een objectief beeld te kunnen krijgen van de complexe politieke situatie in België. In haar studie, een in boekvorm verschenen doctoraalscriptie, beschrijft ze de nauwe relatie tussen taalpolitiek en staatkundige ontwikkelingen in België.⁽¹⁾

Le coq et le lion bestaat grosso modo uit drie delen: een lange historische inleiding vanaf de Oude Belgen, een schets van de huidige communautaire problemen en een vooruitblik op de mogelijke ontwikkelingen in de volgende jaren. Ook al worden in dat laatste deel interessante accenten gelegd, toch bevat het boek weinig nieuwe